

حُكْمُ تَكْفِيرِ الْمُعَيَّنِ

وَالْفَرْقُ بَيْنَ قِيَامِ الْحُجَّةِ وَفَهْمِ الْحُجَّةِ

**Muayyen Tekfîrin Hükümü
ve Hücctin Ulaşması ile
Hücctin Anlaşılması
Arasındaki Fark**

**İshâk bin Abdirrahmân Âl'uş Şeyh
Rahimehullâh**

**Tevhid'e Davet
darultawhid.com**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın Adıyla.

Nebî Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'den sahîh olarak şöyle buyurduğu
nakledildi:

**“Muhakkak ki cennete, Müslüman olan nefisden başkası
girmeyecektir.”** (Buhârî, Hadîs no: 6528)

حُكْمُ تَكْفِيرِ الْمُعَيَّنِ وَالْفَرْقُ بَيْنَ قِيَامِ الْحُجَّةِ وَفَهْمِ
الْحُجَّةِ

Muayyen Tekfîrin Hükümü ve Hücctin Ulaşması ile Hücctin Anlaşılması Arasındaki Fark

Müellif:

Şeyh İshâk bin Abdirrahmân Âl'uş Şeyh Rahimehullâh
(1319 H)

Darultawhid

Tevhide Davet

 www.darultawhid.com

 info@darultawhid.com

 english@darultawhid.com

 t.me/darultawhid

 t.me/darultawhid_english

Muayyen Tekfîrin Hükümü ve Hücctin Ulaşması ile Hücctin Anlaşılması Arasındaki Fark

Hutbet'ul Hâce	5
Müellif Şeyh İshâk Rahimehullâh Hakkında	6
Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb Rahimehullâh'ın Bu Mesele Hakkındaki Risâlesi.....	13
Rasûl Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in Getirdiği Şeyleri İnkâr Edenin ve Kendisine Hücct İkâme Olunan Kişinin Hükümü	24
Şeyh Abdillatîf bin Abdirrahmân Rahimehullâh'ın Bu Mesele Hakkındaki Risâlesi.....	27
Hâtîme.....	39

Hutbet'ul Hâce

Hamd, ancak Allâh içindir. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüklerinden O'na sığınırız. Allâh kimi hidâyete erdirirse onu saptıracak, kimi de saptırırsa onu hidâyete erdirecek yoktur. Allâh'tan başka -ibâdete lââyık, hak- ilah olmadığına şehâdet ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Yine şehâdet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve Rasûlü'dür.

“Ey îmân edenler! Allâh'tan korkulması gerektiği gibi korkun ve kesinlikle ancak Müslümanlar olarak can verin!”
(Â-i İmrân 3/102)

“Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar meydana getiren Rabbinizden sakının! Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allâh'tan ve akrabâlık haklarına riâyetsizlikten sakının! Şüphesiz Allâh sizin üzerinize gözetleyicidir.” (en-Nisâ 4/1)

“Ey îmân edenler! Allâh'tan sakının ve sözün en doğrusunu söyleyin ki Allâh, amellerinizi islâh etsin ve günâhlarınızı bağışlasın. Kim Allâh'a ve Rasûlü'ne itâat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur.” (el-Ahzâb 33/70-71)

Bundan sonra; muhakkak ki sözlerin en doğrusu Allâh'ın Kitâbı, yolların en hayırlısı ise Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü ise sonradan uydurulanlardır. Sonradan uydurulan her şey bid'attir. Her bid'at sapıklık ve her sapıklık da ateştedir.¹

---

¹ Şeyh'ul İslâm İbnu Teymiyye Rahimehullâh'ın, “İslâm nizâmının ve îmânın düğümü” (İbnu Teymiyye, Mecmû'ul Fetâvâ, 14/223) olarak nitelediği “Hutbet'ul

Müellif Şeyh İshâk Rahimehullâh Hakkında

Nesebi ve Doğumu

Tam ismi İshâk bin Abdirrahmân bin Hasen bin Muhammed bin Abdilvehhâb'tır. Nesebinden anlaşılacağı üzere tevhi'd davetinin müceddidi Şeyh'ul İslâm Muhammed bin Abdilvehhâb Rahimehullâh'ın torunu olan "ikinci müceddîd" lakabına sahip Şeyh Abdurrahmân bin Hasen Rahimehullâh'ın oğludur. Şeyh İshâk 1276H/1859M yılında Riyad'da doğmuştur.

Hocaları ve İlmî Seyahâtleri

Ağabeyi Şeyh Abdillatîf Rahimehullâh'dan ayrıca onun oğlu Abdullâh Rahimehullâh'dan ve aynı zamanda Şeyh Hamd bin Atîk Rahimehullâh'dan ilim almıştır ki bu ismi geçenlerin hepsi Necd bölgesinin önde gelen âlimleridir. Bunlardan başka hocaları da vardır. Henüz temyiz çağındayken yani buluğa ermemişken Kur'ân'ı ezberlemiş ve bazı muhtasar kitapların ezberine başlamıştır.

Necd bölgesinde meydana gelen bazı siyasî karışıklıkların akabinde H.1309 tarihinde Hindistan'a seyahatte bulunmuş ve başta Hindistan'daki muhaddîslerin önde gelenlerinden olan Nezir Hüseyin Dehlevî olmak üzere birçok kimseden hadîs dinlemiş, kıraatte bulunmuş ve icâzet almıştır. Daha sonra Mısır ulemâsının yanında da okumuş ve aynı şekilde onlar vasıtasıyla da hadîste; sem'a, kıraat, icâzet ve isnâd sahibi olmuştur. Şeyh Mekke'de de bir müddet bulunmuştur. Usûl ve furû'da, nahiv başta olmak üzere birçok ilimde derinleşmiştir ki ed-Durar'us Seniyye'yi derleyen zât onu şu vasıflarla vafsetmektedir:

Hâce (İhtiyâç Hutbesi)" isimli bu du'âyı, Rasûlullâh Sallallâhu Aleyhi ve Sellem hutbelerinin girişinde okurdu. Bu meşhûr hutbenin çeşitli kısımları Nesâ'î, Hadîs no: 3278; Müslim, Hadîs no: 868; Ebû Dâvud, Hadîs no: 2118; Tirmizî, Hadîs no: 1105 ve diğer hadîs mecmûalarında değişik lafızlarla nakledilmiştir.

“Allâme, fehâmê (kavrayış sahibi), muhaddis, fakîh, vaiz, uyanık bir muhakkîk (araştırmacı), (bildikleriyle) amel eden, zâhid, takva sahibi, faziletli şeyh...” İşte bu özellikleriyle kendisine tâbi olunan bir imâm hâline gelmiştir.

Öğrencileri

Bereketli ilim meclislerine önderlik eden Şeyh İshâk'ın öğrencileri arasında yeğeni İbrahim bin Abdillatîf, AbdulAzîz bin Atîk, Abdullâh el-Ankarî ve başkaları da vardır.

Eserleri

Şeyh İshâk'ın elinizdeki bu eser haricinde de birçok risâle ve fetvâları mevcuttur ki bunların birçoğu Necd ulemâsının eserlerinden derlenmiş olan ed-Durar'us Seniyye isimli mecmû'anın içerisinde mevcuttur. Ayrıca Hindistan seyahâti esnasında kaleme almış olduğu akîde konularıyla alâkalı şiir şeklindeki “Ercuze”si mevcuttur. Bağdadlı İbnu Haneş isminde birisine yazdığı reddiye ve yine el-Cevâbat'us Sem'iyye isimli başka bir eseri de vardır.

Ahlâkı ve hakkındaki övgüler

Şeyh İshâk denildiğine göre güzel çehreli, güleryüzlü, tevâzu sahibi bir kimse olup sürekli ders vermekle meşgul olurdu. Ele aldığı konuları derinlemesine araştıran birisiydi ve kendisinden çokça istifâde edilirdi. Süleyman bin Sehmân ve başkalarının onun hakkında övgü dolu şiirleri vardır. H.1319/M.1901 tarihinde Riyad'da vefât etmiştir. Allâh ona, ailesine, hocalarına ve öğrencilerine rahmetiyle muâmele etsin ve ilimlerinden istifâde etmeyi bizlere nasib etsin. Âmîn!²

---

² Şeyh İshâk Rahimehullâh'ın hayatı ile alâkalı bu bilgiler; Meşâhiru Ulemâ'in Necd, sf. 95, ed-Durar'us Seniyye, 16/433-436, Ziriklî'nin el-A'lam adlı eserinden ve başka kaynaklardan derlenmiştir.

حُكْمُ تَكْفِيرِ الْمُعَيَّنِ وَالْفَرْقُ بَيْنَ قِيَامِ الْحُجَّةِ وَفَهْمِ الْحُجَّةِ

Muayyen Tekfirin Hükümü ve Hücetin Ulaşması ile Hücetin Anlaşılması Arasındaki Fark

**Şeyh İshâk bin Abdirrahmân Âl'uş Şeyh (1319 H)
Rahimehullâhu Teâlâ**

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adıyla...

Hamd âlemlerin Rabbi olan Allâh'adır. Düşmanlık ancak zâlimleredir. Âkibet muttâkilerindir. Şehâdet ederim ki Ahad ve Samed olan Allâh'tan başka ibâdete lâyık hak- ilah yoktur. O ki; belâ ve musibetlerde O'ndan başkasından yardım istenilmez ve O'ndan başkasına du'â edilmez. Her kim O'ndan başkasına ibâdet ederse Kur'ân'ın nassıyla o kişi müşrik ve kâfirdir. Şehâdet ederim ki Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem O'nun kulu, Rasûlü ve halîlidir (dostudur). Allâh ona, ailesine ve bütün ashâbına salât etsin ki o Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in vasıtasıyla âlemlere hüccet ikâme edilmiştir. Ondandır sonra ne bir nebî ne de bir rasûl yoktur.

Bundan sonra; bize ulaştı ve bizler duyduk ki, ilim ve dîn iddiasında bulunan ve Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb'ı kendilerine imâm edinmiş olduklarını iddia eden bir takım insanlar, Allâh'a ortak koşan ve putlara ibâdet eden muayyen kişilere küfür ve şirk nispet edilemeyeceğini söylüyorlarmış. Söyle ki; onlardan birinden bizzât duyduğuma göre kardeşlerden birinden, onun Nebî Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'e du'â eden ve ondan istiğâsede (yardım talebinde) bulunan bir adama şirk ve küfür nispet ettiğini duyduğunda adam

ona demiş ki: “Ona ta’rif edene (şirk ve küfür olduğunu bildirene, hücceti ikâme edene) kadar, ona küfür nispet etme (!)”

İşte bu ve bu türden kimseler gerek yolculuklarda ve gerekse de kendi ülkelerinde müşriklerle içli dışlı olmaktan rahatsız olmuyorlar, bilakis müşriklerin âlimleri arasından insanların en kâfiri denebilecek kimselerden ilim öğreniyorlar.

Müşriklerin âlimleri de onlara kendi davaları hakkında şüpheler ekerler ki bunların bazısı risâlenin devamında gelecektir -inşâllâhu Teâlâ- ve bu şüphelerle kendi teba’alarının ayak takımından bazısını; hiçbir bilgisi olmayan, onların durumunu anlamayan, ayırt etme (yeteneği) ve anlayış sahibi olmayan kimseleri kandırdılar. Bu kimseler ki; bedenlerini kardeşlerden, kalplerini şeyhlerden uzaklaştırıp onlara (müşriklere) müdâhene (yağcılık) yaptılar, açığa vurdukları şüphelerden, fâsıklar ve müşriklerle içli dışlı olmalarının (Müslümanlarda) doğurduğu kırgınlıktan dolayı (Müslümanları) terkettiler ve kendileri de terkedildi.

Sonuç olarak, bunlar müşrikleri (zâhirde) ancak umum olarak tekfir ediyorlar ve kendi aralarında bundan sakınıyorlar. Bu bid’atleri ve şüpheleri öyle yayıldı ki bazı önde gelen kardeşlere bile sirâyet etti. Onların bu hataya düşmesinin sebebi ise Allâh en iyisini bilendir, temel kitapları terk etmek, onlara gereken önemi göstermemek ve (haktan) sapmaktan yana korku duymamaktır.

Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb’ın Allâh Ruhunu Arındırsın ve onun oğullarının risâlelerinden yüz çevirdiler ki ileride geleceği üzere, bu risâleler gerçekten bu şüphelerin hepsini açıklamaya kefildir! Azıcık bilgi sahibi olan bir kimse, bugün insanların hâllerini gördüğü ve zikredilen şeyhlerin i’tikâdına baktığı zaman, gerçekten hayrete düşer. Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh (güç ve kuvvet ancak Allâh’tandır)!

Bu bahsi geçen kimselerden birine bu meseleden bahsettiğimde dedi ki: “Biz bu türbelere ve orada yatanlara ibâdet edenlere: ‘Senin bu yaptığın şirkdir!’ deriz ama (türbeyle ibâdet eden) o kimse müşrik değildir (!)...”

Dikkat et, görüyorsun! Rabbine hamdet ve O'ndan âfiyet iste!

Muhakkak ki bu cevap, Irakî'nin (Dâvûd bin Cercîs'in) verdiği bazı cevaplarla aynıdır ki bunlara Şeyh Abdillatîf Rahimehullâh (Minhâc'ut Te'sîs adlı eserinde ve başka yerlerde) reddiye vermiştir.

Bu husûsta benimle konuşan kişi, bazı talebelerin ona bu meseleyi ve dayandığı delîli sorduğunu söyledi. O şahıs ise bununla alâkalı şöyle demiş:

“(Küfür fiilinin) nev'ini (türünü) tekfîr ederiz, (muayyen) şahsı ise ancak ta'riften (bildirdikten, hücceti ikâme ettikten) sonra tekfîr ederiz. Bu konudaki dayanağımız, Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb'ın Allâh Ruhunu Arındırsın bazı risâlelerinde gördüğümüz şeylerdir. (Şeyh) Kevvaz Kubbesi'ne ve Abdulkâdir'e ibâdet edenlerden câhil olanları, onları ikâz edecek (veya uyuracak) birinin olmayışı sebebiyle tekfîr etmekten kaçınmıştır.”

Dikkat et, acayıplığı görüyorsun! Sonra Allâhu Teâlâ'dan seni, âfiyet ve doğruluktan sapmaktan korumasını iste!

Onların durumu, Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb Rahimehullâh'dan nakledilen şu meşhûr hikâyeyi ne kadar da andırmaktadır. Şeyh bir gün, dînin aslını açıklayıp onunla alâkalı meseleleri izâh ederken, orada oturanlardan birisi bu mevzularla alâkalı hiç bir şey sormadığı, acayıp karşılamadığı ve merak da etmediği hâlde ta ki Şeyh bu (Kevvaz Kubbesi ile alâkalı) sözü gibi (kapalılık içeren) bir söz sarfettiğinde o adam bunun üzerine dedi ki: “Bu (da) nedir? Nasıl olur?” Şeyh bunun üzerine şöyle dedi: “Allâh seni kahretsin! Biz sabahtan beri konuştuğumuz hâlde sen ne bir şey anladın, ne de sordun fakat ne zaman ki böyle yanlış bir kelâm sarfedildi (de hemen) fark ettin! Sen tıpkı pislikten başka bir şeye konmayan sinek gibisin!” veya buna benzer bir şeyler söyledi.

Allâh'a hamdu senâlar olsun, yardımı ve doğruya isâbet etmeyi O'ndan isteriz; bizler ancak şeyhlerimiz, Muhammed bin Abdilvehhâb'ın “İfâdet'ul Mustefid” adlı eserinde ve torununun (Abdurrahmân bin Hasen Rahimehullâh'ın) Irakî'ye reddiyelerinde söylediklerini söylüyoruz ki bu, onlardan önceki dîn imâmalarının da sözleriyle aynıdır. Şöyle ki: İslâm dîninde

zorunlu olarak bilinmesi gereken meselelerden birisi de şudur; usûluddîn meselelerinde başvurulacak merci Kitâb, Sünnet ve ümmetin muteber icmâsıdır ki bundan kasıt da sahâbenin üzerinde buldukları yoldur. Bu konularda merci, belirli bir âlimin şahsı değildir. Kimin yanında bu esâs, şüphe götürmeyecek ve kalbinde yer edecek bir şekilde sabitleşirse, imâmların bazı kitaplarında karşılaşmış olduğu müteşabih sözlerin anlaşılması ona kolay olacaktır. Zirâ Nebî Sallallâhu Aleyhi ve Sellem dışında masûm olan hiç kimse yoktur.

Bizim bu meselemiz, bir olan ve ortağı bulunmayan Allâh'a ibâdet, O'nun dışındakilere ibâdetten beri olma ve Allâh ile beraber O'ndan başkasına ibâdet edenlerin, işlemiş oldukları şirkin, İslâm milletinden (dîninden) çıkararak büyük şirk olduğu meselesidir ki bu, asılların aslıdır. Allâh, Rasûllerini bunun için göndermiş, kitapları bunun için indirmiştir. Hücet de insanlara Rasûl ve Kur'ân ile ikâme olmuştur.

Bu esâs hakkında Allâh'a şirk koşan kimsenin tekfiri açısından dîn imâmlarının cevâbının bu olduğunu, böyle bir kimsenin tövbe ettirileceğini, eğer tövbe etmezse öldürüleceğini göreceksin. Onlar, usûle (dînin asıllarına) dâir meselelerde ta'rifi zikretmezler. Ta'rifi, delîllerin bazı Müslümanlara kapalı olabileceği hâfi (kapalı) meselelerde, Kaderiye ve Mürchie gibi bid'at ehlinin tartıştıkları konularda, yine sarf ve atf gibi hâfi bir meselede zikreder.

Kabre tapanlara nasıl ta'rif ederler? Oysa onlar Müslüman değildir ve İslâm ismi içerisine girmezler! Hiç şirk ile birlikte bir amel kalır mı? Allâhu Teâlâ (şirk koşanlar hakkında) şöyle buyuruyor:

“Deve iğnenin deliğinden geçinceye kadar cennete giremezler.”

(el-A'raf 7/40)

“Kim Allâh'a ortak koşarsa, sanki o gökten düşmüş de onu bir kuş kapıvermiş veya rüzgâr onu ıssız bir yere sürükleyip atmış gibidir.” (el-Hacc 22/31)

“Allâh kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz.” (en-Nisâ 4/48; en-Nisâ 4/116)

“Kim imânı inkâr ederse işte onun ameli boşa gitmiştir.” (el-Ma’ide 5/5)

Ve diğer âyetler...

Fakat bu i’tikâd, çirkin bir i’tikâdı daha gerektirmektedir ki bu da, ümmete hücçetin Rasûl ve Kur’ân ile ikâme edilmediğidir! Rasûlü ve Kitâbı unutmaları neticesini doğuran bu kötü anlayıştan Allâh’a sığınırız.

Bilakis Risâletin ve Kur’ân’ın ulaşmadığı ve câhiliye üzerine ölen fetret ehli dahi, icmâ ile Müslüman olarak isimlendirilmez ve onlar için istiğfar dilenmez. İlim ehli, yalnızca âhirette azaplandırılmaları husûsunda ihtilâf etmişlerdir.

İşte bu bahsettiğimiz şüphe ve benzerleri veya bundan daha aşağıda olan şüpheler Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb Rahimehullâh zamanındaki bazı kimselere de arız olmuş, fakat şüpheye düşen bu kimseler bunları bir şüphe olarak görmüşler ve bu şüpheleri izale etmek için (Şeyh’ten) talepte bulunmuşlardır. Fakat bizim bahsettiğimiz kimseler ise bu şüpheleri asıl ediniyor ve müşriklerin geneline ta’rif gerektiğine hükmediyor, üstelik kendilerine muhâlefet edenleri de cehâletle suçluyorlar. Onlar bu hâllerıyla doğruya isâbet edememişlerdir. Zîrâ bu husûsta onlar hakkında hevaya tâbi olmak sözkonusudur. Bundan kasıt da müşriklerle içli dışlı olmaktır!

“Rabbimiz, hidâyet ettikten sonra kalblerimizi eğriltme!” (Âl-i İmrân 3/8)

Allâhu Ekber! Yoldan sapanlar ne kadar da çoğaldı ve

“Onlar (ne yaptıklarının) şuurunda da değiller!” (Yûsuf 12/15)

Bu meselede getireceğimiz delîllerin daha iyi anlaşılması için bu mukaddimeyi zikrettik.

Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb Rahimehullâh'ın Bu Mesele Hakkındaki Risâlesi

Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb Allâh Ruhunu Arındırsın; ilk başlarda - fitneye kapılmadan önce- sâlihlerden birisi olan Ahsa'nın sahibi (yöneticisi) Ahmed bin Abdilkerîm'e yazmış olduğu risâlede -ki biz bu risâleden, reddiye verdiğimiz kişinin, bu risâlenin sahibiyle (veya görüşleriyle) benzerliğinden dolayı birkaç mesele zikredeceğiz- şöyle demiştir.

Risâlenin metni şöyledir:

“Muhammed bin Abdilvehhâb'tan Ahmed bin Abdilkerîm'e! Selâm gönderilmiş elçileridir. Hamd da âlemlerin Rabbi olan Allâh'adır. Bundan sonra;

Mektubun ulaştı. Orada zikrettiğin meseleyi anlatıyor, sana gelen işkâlden (şüpheden) bahsediyor ve onun izâlesini istiyorsun. Sonra senden bir mektup daha geldi, Şeyh'ül İslâm'ın (İbnu Teymiyye'nin) kelâmını araştırıp bulduğundan ve senden şüpheyi izâle ettiğinden bahsetmişsin. Allâh'tan dileğimiz seni İslâm dînine iletmesidir.

Şeyh'in (İbnu Teymiyye'nin) kelâmı hangi meseleye delâlet ediyor? Şeyh'in kelâmı, Lat ve Uzza'ya ibâdet edenler gibi putlara ibâdet eden, tıpkı Ebu Cehil'in sövdüğü gibi (hak olduğuna) şahit olduktan sonra Rasûl'ün dînine söven kimsenin muayyen olarak tekfir edilmeyeceğine mi delâlet ediyor?

Bilakis, bu ibâreler başkaları bir yana İbnu Feyruz'un³ Sâlih bin Abdillâh'ın ve onların benzerlerinin İslâm dîninden çıkararak açık bir küfür ile tekfir

---

³ İbnu Feyruz'un ismi, Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb'ın döneminde yaşamış olan Hanbelî Mezhebi'ne müntesip ilim ehli ara-ında geçmektedir. 1216H tarihinde vefât etmiştir. Necd bölgesindeki tevhîd davetine muhâlefeti ile tanınan İbnu Humejd “es-Suhûb'ul Vabile” adlı Hanbelî tabâkatına dâir eserinde (sf 969 ve devamı) ondan övgü ile bahsetmektedir. Zîrâ İbnu Feyruz da İbnu Humejd gibi sahîh akîdenin yayılmasına karşı mücâdele etmiş ve hatta sözkonusu kitapta zikredildiğine göre dönemin Osmanlı Padişahı Birinci Abdulhamîd ile tevhîd davetine karşı yardım isteme

edileceği hakkında gâyet sarih ve açıktır. Bu husûs İbn'ul Kayyim'in ve Şeyh'in -senden şüpheyi kaldırdığını söylediğin- sözlerinde; Yûsuf ve benzerlerinin kabirleri üzerindeki putlara tapanların, darlıklarda ve rahatlıkta onlara du'â edenlerin, ikrâr ettikten ve şahit olduktan sonra Rasûl'ün dînine sövenlerin ve bunu (bu amellerin şirk olduğunu) ikrâr ettikten sonra, putlara ibâdeti dîn edinenlerin küfürleri hakkında açıktır.

Bu söylediğim sözlerde bir mücâzefe (demagoji, laf kalabalığı) yoktur. Bilakis bunları sen de doğruluyorsun. Lâkin Allâh bir kalbi kör ederse onun için bir çıkış yolu yoktur. Ancak ben senin hakkında Allâhu Teâlâ'nın şu kavlinden korkarım:

“Bu, onların önce imân edip sonra inkâr etmeleri, bu yüzden de kalplerine mühür vurulması sebebiyledir. Artık onlar anlamazlar.” (el-Münâfikûn 63/3)

Sana gelen bu şüphe aslında elindeki bir lokma etten ibârettir. Sen, müşriklerin diyârını terk ettiğin zaman, senin ve ailenin (yiyeceğini) kaybedeceğinden korkuyorsun. Böylece Allâh'ın rızkından şüphe ediyorsun. Bunun yanı sıra kötü arkadaşlar da (âdetleri olduğu üzere seni yoldan çıkarttılar). Sen, -Allâh'a sığınırız- derece derece düşüyorsun! Önce şüphe, ardından şirk beldesi(ne gitmek) ve onlara dostluk göstermek, arkalarında namaz kılmak(la işe başlayıp, müşriklere yağcılık yaparak Müslümanlardan beri oldun)...

(Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb) Rahimehullâhu Teâlâ'nın sözü burada sona erdi.

---

bâbında yazışmaları olmuştur. Tevhîd ehli Ahsa'ya hâkim olduğunda diğer müşrikler gibi o da burayı terk ederek Basra'ya yerleşmiş ve orada ölmüştür. İleride Şeyh İshâk'ın da zikredeceği gibi bu şahıs ve benzerleri ilim ve takvâ ehli olarak tanınmalarına rağmen Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb'ın bu kimseleri muayyen olarak tekfîr etmesine dikkat edilmelidir.

Şimdi Şeyh Rahimehullâh'ın, ismi geçen (İbnu Feyruz gibi) âlimlerin tekfiri ve Yûsuf'un kabri üzerindeki puta ibâdet edenlerin küfrü ile alâkalı sözleri üzerinde düşün! Bu husûs aynı zamanda İbn'ul Kayyim Rahimehullâh'ın sözlerinde ve sözkonusu risâlenin sahibinden (Muhammed bin Abdilvehhâb'dan yukarıda) hikâye edilen sözlerde de gâyet açıktır.

Şeyh Rahimehullâh bu adama, münâfıklarla alâkalı âyetle hükmetmiştir. Muhakkak ki bu, genel bir hükümdür. Aynı şekilde bugün, Necd bölgesinden kendilerini dîne ve ilme nispet edenlerin çoğunun hâllerini bir düşün! Onlar ki, müşriklerin beldelerine gider ve orada bir müddet ikâmet ederler. Onlardan ilim talep eder ve onlarla oturup kalkarlar. Sonra Müslümanların yanına geri döndüklerinde kendilerine "Allâhu Teâlâ'dan kork ve Rabbine bu yaptıklarından dolayı tövbe et!" denilince kendisine bunu söyleyen kimseyle alay eder ve şöyle derler: "İlim talep etmekten dolayı mı tövbe edeyim?"

Sonra sahip olduğu kötü i'tikâdının ve kibrinin gerektirdikleri, sözlerinde ve fiillerinde ortaya çıkar ki bunda şaşılacak bir şey yoktur. Çünkü o, müşriklerle içli dışlı olarak Allâh'a ve Rasûlü'ne isyan etmiş ve cezasını görmüştür. Lâkin asıl tuhaf olan, Dîn ve Tevhîd Ehli'nin müşriklerle muvahhidlerin arasını birleştirmek isteyen bu tip kimseleri içlerine almalarıdır. Hâlbuki Allâhu Teâlâ, onların arasını hem Yüce Kitâbı'nda, hem de Nebîsi Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in dili ile ayırmıştır.

Şeyh Rahimehullâhu Teâlâ daha sonra o risâlesinde Nebî Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'den sonra irtidâd eden birçok kimsenin olduğunu, meselâ Ebû Bekir Radiyallâhu Anh zamanında zekâtı vermekten imtina ettiklerinden dolayı riddetine hükmettikleri kimseler gibi... Yine Alî Radiyallâhu Anh'ın ashâbı(ndan onu ilah edinenler), Kûfe'deki (Museyleme'nin peygamberlik iddiasını tasdik eden) Mescit Ehli, Benu Ubeyd el-Kaddah (Mısır ve Afrika'ya hükmeden Fatimi devleti) vs... Tüm bunların muayyen olarak riddetine hükmetmişlerdir.

Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb Rahimehullâh bunları zikrettikten sonra şöyle demiştir:

“Sana karmaşık bir hâle getirdikleri Şeyh’ul İslâm İbnu Teymiyye’nin ibâresine gelince; o, tüm bunlardan daha katıdır. Eğer biz de bunu söylesek meshûr olan birçok şahsı muayyen olarak tekfîr ederdik. Zîrâ o; söz konusu yerde açık bir şekilde, muayyen kimsenin ancak hücçetin ikâmesinden sonra tekfîr edileceğini açıklamıştır. Kendisine hücçet ikâme olunan muayyen kişi ise tekfîr edilir.

Mâlum olduğu üzere hücçetin ikâmesinin manası, Allâh’ın ve Rasûlü’nün kelâmını Ebû Bekir es-Sıddık Radiyallâhu Anh’ın anladığı gibi anlaması değildir. Bilakis, Allâh’ın ve Rasûlü’nün kelâmı ulaştığında ve özür olacak unsurlardan da soyutlandığında bu kimse kâfirdir. Tıpkı tüm kâfirlere Kur’ân ile hücçetin ikâme olunması gibi. Bununla beraber Allâhu Teâlâ şöyle de buyurmaktadır:

“Onların kalpleri üzerine, anlamamaları için örtüler koyduk.”

(el-Kehf 18/57; el-En’âm 6/25)

“Allâh katında canlıların en kötüsü akletmeyen sağır ve dilsiz kimselerdir.” (el-Enfâl 8/22)

Kaldı ki Şeyh Rahimehullâh’ın (hücçet ikâmesiyle alâkalı) sözleri riddet ve sirkle değil bilakis (ister usûl isterse de furûyla alâkalı olsun) cüz’î meselelerle alâkalıdır.”

Sonra Şeyh Rahimehullâh dedi ki: “İşte bütün bunlar münâfıkların nifâklarını izhâr ettiklerinde mürted olduklarını apaçık gösterir. Bu durumda onun hiç kimseyi muayyen olarak tekfîr etmediğini ona nispet etmen nerededir? Aynı şekilde bunu, kelâmcılar ve onların benzeri kimseler hakkında onların imâmlarından riddete ve küfre düştükleri çeşitli konuları zikrettiği yerde açıklamıştır.”⁴

---

⁴ Bu ifadeler için bkz: Mecmû’ul Fetâvâ, 4/54-56; Türkçesi için bkz, İbnu Teymiyye Külliyyatı, 4/59-61.

Kelâm ve re’y ehlinin imâmlarının nifâk, riddet ve küfre düştüklerine dâir

Şeyh'ul İslâm İbnu Teymiyye Rahimehullâhu Teâlâ şöyle demiştir:

“Bu, eğer hâfi olan meselelerde olursa şöyle denilebilir: Terkedeni küfre sokacak olan hüccet, ikâme edilmediğinden dolayı hata etmiştir ve sapmıştır. Fakat bu (küfür), onların bazı gruplarından; müşriklerin, Yahûdî ve Hristiyanların bile Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in bununla gönderildiğini ve muhâliflerini tekfir ettiğini bildikleri zâhir (açık) meselelerde olmaktadır. Meselâ; bir olan ve ortağı bulunmayan Allâh'a ibâdeti emretmesi, Allâhu Teâlâ'nın dışında meleklerle, nebîlere ve başkalarına ibâdet edilmesini yasaklaması gibi... Zîrâ bunlar İslâm'ın en belirgin şiarlarıdır. Sonra onların liderlerinden birçoğunun bu durumlara düştüklerini ve böylece mürted olduklarını görürsün. Onlardan birçoğunun bazen çok açık bir şekilde İslâm'dan irtidat ettiklerini görürüz.”

İbnu Teymiyye Rahimehullâh şöyle devam etmiştir: “Bundan daha açık olanı şudur ki, bunlar arasından riddet(i gerektiren şeyler) husûsunda eser verenler de çıkmıştır. Nitekim (Fahrüddîn) er-Razi, yıldızlara ibâdet konusunda bir kitap yazmıştır.⁵- Elbette böyle bir davranış, Müslümanların ittifâkıyla İslâm'dan riddettir (irtidat etmektir).”

---

açıklamalar için; İbnu Teymiyye'nin Mecmû'ul Fetâvâ isimli eserinin dördüncü cildinde ve aynı eserin Türkçe'ye “İbn Teymiyye Külliyyatı” ismiyle çevrilen tercümesinin dördüncü cildinde özellikle “Kelâmclarla Hadîs Ehline Başka Açıdan Bakış” ve “Kelâm ve Hadîs Ehli Arasında Bir Karşılaştırma” başlıklı bölümlere ayrıca İbnu Kuteybe'nin Türkçe'ye de tercüme edilmiş olan “Te'vilu Muhtelif'il Hadîs” isimli eserinin baş tarafına mürâcaat edilebilir.

⁵ Kitabın orijinal adı

“السِّرُّ الْمَكْتُومُ فِي دَعْوَةِ الْكَوَاكِبِ وَالنُّجُومِ وَالسِّحْرِ وَالطَّلَاسِمِ وَالْعَزَائِمِ” (“Gezegenerlere, Yıldızlara Du'â Etmek ve Sihir, Tılsım ve Rukyeler Hakkında Gizli Sır”) olarak zikredilmektedir. (İbnu Teymiyye, Der'u Tearuz'il Akli ve'n Nakl, 1/111) Kitabın isminin baş tarafı “es-Sirr'ul Mektum” olmakla beraber ismin devamı hakkında farklı şeyler nakledilmektedir.

İbnu Kesir, el-Bakara 2/102. âyetin tefsirinde ve Zehebi, Mizan'ul İ'tidal'de (3/340)

Bunlar, harfi harfine Şeyh Rahimehullâh'ın lafızlarıdır. Şeyh Rahimehullâh'ın, hâfi meseleler ile bizim kendisi hakkında konuştuğumuz muayyen küfrü (tekfiri) ayıran sözlerini düşün!

Onların liderlerini, falan kişi filan kişi şeklinde muayyen olarak tekfir etmesini ve onların riddetinin apaçık bir riddet olmasını düşün! Şeyh'in, Şafii imâmlarının büyüklerinden birisi olmasına rağmen Fahr'ur Razi'nin İslâm'dan irtidatına dâir icmâyı ortaya koymasını düşün!⁶

---

bu eseri ona nispet etmekte lâkin bundan tevbe etmiş olabileceğini dile getirmektedir. İbnu Haldun da onun bu ese-rinden bahsedenler arasındadır. (İbnu Haldun, Mukaddime, 1154)

Subki gibi bazıları eserin ona aidiyetini reddetmektedirler. (bkz; Subki, Tabâkat'uş Şafiiyyin, 8/ 87)

Hacı Halife (Kâtip Çelebi)'nin Keşf'uz Zunûn'da bildirdiğine göre bu kitaba "أَنْفِصَاصُ الرَّازِي فِي الْبَيِّنَاتِ فِي أَنْفِصَاصِ الرَّازِي" Zeynuddîn el-Malâtî (v. 788H) tarafından bir reddiye yazılmıştır. (Hacı Halife, Keşf'uz Zunûn, 2/989) Doğrusunu Allâh bilir.

⁶ Razi'nin icmâ ile tekfir edilmesinin sebebi yıldızlara ibâdeti teşvik etmesidir. Ancak öyle zannediyoruz ki o, sonradan bu görüşünden dönmüştür. Nitekim Şeyh'ul İslâm İbnu Teymiyye Rahimehullâh yukarıdaki sözün devamında şöyle demektedir: "Her ne kadar sonradan İslâm'a dönmüş olsa da..." (sözün tamamı için bkz. Mecmû'ul Fetâvâ, 18/53-58; Türkçesi için bkz, İbn Teymiyye Külliyyatı, 4/61)

İbnu Teymiyye Rahimehullâh'ın bu ifadesi, Razi'nin yıldızlara ibâdet fikrinden döndüğüne işaret etmektedir. Bu açık şirklerden tevbe etmiş olsa da Fahr'ur Razi'nin çeşitli i'tikâdî meselelerde Ehli Sünnet'e muhâlif (sıfatların inkârı vb.) birçok görüşü mevcuttur. Şeyh'ul İslâm'ın aynı yerde işaret ettiği gibi böyle kimseler her ne kadar İslâm'a dönmüş olsalar da bir kısmı çeşitli kalbî hastalıkları ve nifâk türünden şeyleri barındırmaya devam etmektedirler. Vallâhu â'lem. Bu husûsta tafsilatlı bilgi için bkz. İbnu Teymiyye, Der'u Tearuz'il Akli ve'n Nakl, 1/111, 1/311 ve İbnu Teymiyye, Mecmû'ul Fetâvâ, 13/180.

Şimdi onun bu sözlerinin “Bir kimse, velev ki Abdulkâdir’e rahatlıkta ve darlıkta du’â etse de Abdullâh bin Avf’ı sevse (veya ona meyletse) de ve Ebû Hadîde’ye ibâdet ettiği hâlde onun dîninin güzel olduğunu iddia etse de tekfir edilmez” şeklinde anlaşılması doğru olur mu?

Yine Şeyh’ul İslâm (İbnu Teymiyye, kelâmcılara ve onlara benzeyenlere karşı olan reddiyesinde) şöyle demiştir:

“Bilakis âlemdeki bütün şirkler onların türünden kişilerin görüşlerine dayanarak icat edilmiştir. Onlar şirki emredenler ve yapanlardır. Onlardan şirki emretmeyenler ise şirkten nehyetmez. Bilakis hem tevhîdi hem şirki bir arada kabul ederler. Eğer muvahhidleri herhangi bir sebepten dolayı tercih ederlerse onların haricindeki müşriklerden de tercih ettikleri olur. Bazen de her ikisine birden karşı çıkarlar. Bunu iyi düşün, çünkü bu gerçekten çok faydalıdır.

Öncesinde İslâm dîninde olup şirkten nehyetmeyen ve bununla beraber tevhîdi gerekli gören kimseler de bunun gibidir. Bilakis, onlar tevhîd iddiasında buldukları hâlde şirkte cevaz verir ve onu emrederler. Onların tevhîdleri, ameldeki bir tevhîd değil sadece kavî (sözdeki) bir tevhîdden ibarettir.”

(Şeyh İbnu Teymiyye) Rahimehullâh’ın sözü burada sona erdi.

Şeyh Rahimehullâh’ın sözlerini düşün ve şeytanın bununla seni kötü bir anlayışa sevk ettiği (kandırdığı) şeyi, Şeyh’in sözlerine arzet! Bu öyle fasit bir anlayıştır ki, sen onunla Allâh’ı, Rasûlü’nü ve ümmetin icmâsını yalanladın ve bu yüzden tağutlara ibâdete taraf oldun. Bunu anladıysan ne âlâ, aksi takdirde Allâh’tan sana kendi eliyle hidâyet bahşetmesi için du’â ve niyazı çoğaltmandan başka sana denecek bir şey yoktur. Zîrâ tehlike büyüktür. Ateşte ebedi olarak kalmak, apaçık riddetin cezasıdır. Bir tümen veya yarım tümen paraya aldığın bir lokma et için asla değmez! Bizim yanımızda öyle insanlar var ki, aileleriyle (yanlarında bir mal olmaksızın) geliyorlar ve (aç kalmıyorlar) dilenmiyorlar.

Allâhu Teâlâ bu mesele hakkında şöyle buyurmaktadır:

“Ey imân eden kullarım! Şüphesiz ki Ben'im arzım (yeryüzü) geniştir. O hâlde, ancak Bana kulluk edin.” (el-Ankebût 29/56);

“Nice canlılar var ki, rızıklarını kendileri elde edemezler. Allâh onları da rızıklandırır, sizi de. Semî (işiten) ve Alîm (bilen) O'dur.” (el-Ankebût 29/60)

Şeyh'in (Muhammed bin Abdilvehhâb'ın) mezkûr risâlesinden bazı yerleri özetlenerek harfi harfine aktarılan sözleri burada sona erdi.

“Tarih”ten⁷ bu risâleye mürâcaat et, zîrâ onda gerçekten çok faydalar vardır.

Burada kast olunan, hüccetin Rasûl ve Kur'ân ile ikâme edilmiş olmasıdır. Rasûlü işiten ve Kur'ân'ın ulaştığı herkese hüccet ikâme olmuştur. Bu, Şeyh'ul İslâm (İbnu Abdilvehhâb)'ın kelâmında şu sözleri sarfettiği esnâda açık olarak belirtilmiştir:

“Ma'lûm olduğu üzere hüccetin ikâmesinin manası, Allâh'ın ve Rasûlü'nün kelâmını Ebu Bekir es-Sıddık Radyallâhu Anh'ın anladığı gibi anlaması

---

⁷ “Tarih”ten kasıd Şeyh Muhammed'in öğrencilerinden Hüseyin bin Gannam Rahimehullâh'ın “Tarihu Necd” adlı eseridir. Zîrâ bu mektup, sözkonusu eserde 344-350. sayfalar arasında “21. Risâle” başlığı altında yer almaktadır. Mektup ayrıca “er-Rasail'uş Şahsiyye”, “33. Mektup”, sf 216-225 ve “ed-Durar'us Seniyye”, 10/64-74 sayfaları arasında zikredilmiştir.

Er-Rasail'uş Şahsiyye'de bu mektubun girişinde muhakkikler tara-ından şu takdim yazısı eklenmiştir:

“Bu risâle Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb'ın Ahsa bölgesinden bir adama cevap olarak gönderdiği risâlesidir. Bu kimse Ahmed bin Abdilkerîm'dir. Önceleri tevhide bilen ve müşrikleri tekfîr eden bir kim-seydi. Sonra kendisine bu mesele hakkında, Şeyh'ul İslâm Takiyyuddîn'in (İbnu Teymiyye'nin) sözleri arasında gördüğü bazı ibâreler sebebiyle ve onları Şeyh Rahimehullâh'ın kast ettiği mananın dışında anlamasın-dan dolayı şüphe arız oldu.”

değildir. Bilakis, Allâh'ın ve Rasûlû'nün kelâmı ulaştığında ve özür olacak unsurlardan da soyutlandığında bu kimse kâfirdir. Tıpkı tüm kâfirlere Kur'ân ile hüccetin ikâme olunması gibi. Bununla beraber Allâhu Teâlâ şöyle de buyurmuştur:

“Onların kalpleri üzerine, onu anlamamaları için örtüler, kulaklarına da ağırlık koyduk.” (el-Kehf 18/57; el-En'âm 6/25)

Şimdi Şeyh Rahimehullâh'ın sözlerini düşün, düşünceni toparla ve Allâh'tan hidâyet dile!

İşte bu üç yerde Şeyh Rahimehullâh (der ki:) “Her kime Kur'ân ulaştıysa ve onu işittiyse onu anlamasa bile, o kimseye Kur'ân ile beraber hüccet kâim olmuştur.”

Allâh'a hamd olsun ki Kur'ân'ı işiten her Müslüman bu husûsa imân eder. Lâkin şeytanlar insanların çoğunu Allâh'ın fitratından -ki Allâh kullarını bu hâl üzere yaratmıştır- alıp götürdüler. Sonra Şeyh'ul İslâm'ın onların küfürlerine hükmetmesi hakkındaki sözlerini düşün!

Şeyh Rahimehullâh “Kendilerine ta'rif edilinceye kadar tekfir edilmezler veya onlar müşrik olarak adlandırılmazlar” dedi mi? Bilakis, onların yaptıkları, Şeyh'ul İslâm'ın sözüne işarette bulunduğumuz yerdeki gibi şirktir. Sonra (Muhammed bin Abdilvehhâb'ın), Şeyh'ul İslâm'dan (İbnu Teymiyye'den) naklettiği, kelâmcılar ve onlara benzeyenler hakkındaki sözlerini düşün!

“Bu, eğer kapalı olan meselelerde olursa şöyle denilebilir: Terkedeni küfre sokacak olan hüccet ikâme edilmediğinden dolayı -ta ki ona ta'rif edilene kadar- hata etmiştir ve sapmıştır. Fakat bu durum, açık meselelerde vuku bulmaktadır.”

Şeyh'ul İslâm Rahimehullâh devamında şöyle diyor:

“Hatta Yahûdîler, Hristiyanlar ve müşrikler bile Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in bununla gönderildiğini ve muhâliflerini tekfir ettiğini bilmektedirler. Meselâ, bir olan ve ortağı bulunmayan Allâh'a ibâdeti

emretmesi, Allâh'ın dışında nebîlere ve meleklerle ibâdet edilmesini yasaklaması gibi. Sonra onların liderlerinden birçoğunun bu durumlara düştüklerini ve böylece mürted olduklarını görürsün.”

Şeyh (İshâk) Rahimehullâh devamında şöyle diyor:

“Sonra Şeyh (Muhammed)’in Şeyh’ul İslâm Rahimehullâh’ın sözleri hakkındaki “Şeyh’in, hâfi meseleler ile bizim üzerinde olduğumuz muayyen küfrü (tekfiri) ayıran sözlerini düşün! Onların liderlerini muayyen olarak tekfir etmesini düşün!” lafızları üzerinde de -Şeyh Rahimehullâh’ın dediği gibidir ve düşün!”

Bu kadar alıntı, bu şüphelerin reddedilmesi için yeterlidir.

Şeyh’ul İslâm, Allâh Ruhunu Arındırsın (tevhîde dâir) bu meseleleri (onların iddiasının aksine) Yahûdî ve Hristiyanların bile İslâm dîninden olduğunu bildikleri açık meselelerden kılmıştır. Ne var ki sana bahsettiğimiz kişi, buna karşı kör olmuştur. Öyle anlaşılıyor ki o, bunları okuyup kabûl ettiği hâlde kendisi ile bunu insanların yaşadığı vakiya tatbik etmesi arasına bazı engeller girmiştir. Bunun da sebepleri vardır ki insanın kendisi hakkında eğrilikten ve değişmekten korkmaması bu sebeplerden birisidir. Selef ise bu durumdan korkmuştur. Ne var ki, bazen insanın hevâsı, onu hakkı öğrenmekten ve naslara dayanarak o hakkı anlamasından alıkoyuyor.

Nitekim Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb Rahimehullâhu Teâlâ da “Tarih” sahibinin zikretmiş olduğu bazı risâlelerinde buna değinmiş ve şöyle demiştir:

“Bunlardan bir tanesi de şudur: Dînin aslına dâir mesele bazı talebelere tam bir sene takrir ettirilir, o da onu öğrenir ve (zihninde) tasavvur eder. Fakat vakiada yaşandığı zaman onu fehm edemez.”

Dur ve düşün! Yine bu misallerden bir tanesi de Veşm bölgesi âlimlerinden bazıları ile alâkalı zikrettiği şu husûstur: Bu kimse Şeyh Muhammed Rahimehullâh ile yaptığı bazı yazışmalarında tevhîdi ikrâr eder ve ardından Şeyh’e bu surette hakka isâbet edip etmediğini sorar. Şeyh Rahimehullâh ise ona cevâben şöyle der:

“Tevhîdi kabûl etmen haktır ve bu husûsta da isâbet ettin. Lâkin asıl hüner öğrendikten sonra amel etmektedir. Zîrâ sen, sizin beldenize bazı dîn düşmanları tarafından bu dîne ve ehline dil uzatmayı ihtiva eden mektuplar ulaştırıldığında onlarla birlikte hareket ettin ve onlardan uzaklaşmadığın gibi onlardan ayrılmadın da!” Şeyh Rahimehullâh’ın sözü bu şekilde veya buna yakındır.

İşte bunu düşün, bundan kurtulabilirsen büyük bir işten kurtulmuş olursun!

Ayrıca Şeyh Rahimehullâh’ın risâlenin sahibi (Ahmed bin Abdulkerîm) hakkında, “Eğer ki münâfıklar, tağutlara ibâdete taraftar olurlarsa...” şeklinde hükmü indirmesini sonra onun riddetine hükmetmesini bir düşün! Şeyh’in bu şahıstan naklettiği şeylerin en önemlilerinden bir tanesi de onun muayyen tekfîrde tevakkuf etmesi ve onu hicretten alıkoyan en büyük şeyin elindeki bir lokma et ve fakirlik korkusu olmasıdır. Sonra bir de bizim bahsettiğimiz kimseler ve müşriklerin yanlarına gidip onların yanında okumaları, iddialarına göre onlardan ilim almaları gibi husûslarda onlar gibi olanlara bir bak! Bütün bunlar, onların kabûl ettiği ve onlar hakkında ma’lûm olan şeylerdir. İşte bunlar böylece müşriklere dostluk göstermek ve onlara meyletmekle itham olunurlar.

Musibetlerden bir tanesi de şudur ki; bu türden birisi (müşriklerin yanından) dönüp Müslümanların yanına geldiğinde ona müşriklere gitmeden önce izzeti ikram yönünden nasıl muâmele ediyorlarsa, o şekilde muâmele etmeye devam ediyorlar. Hâlbuki onlardan bazen müşriklerin beldelerini övmek, Müslümanları ve ülkelerini beğenmeme gibi ancak kötü düşünceli kimselerden zuhûr edecek davranışlar zuhûr etmektedir ki onlar bu hâlleri üzere kalmaktadırlar (bundan vazgeçmemektedirler). Onların bu davranışlarını reddedenler ise çok azdır. Bir kimsenin bunların bu tarz fiillerinden dolayı dînden çıkıp sapmasından endişe etmesine gelince; ben hiç kimsenin bunu umursadığını zannetmiyorum! Sanki kendisinden riddet vb. şeyler sudûr eden kimselerle alâkalı verilen şer’î hükümler bu yapılanlarla çelişmiyormuş gibi (hiç kimse bunları önemsememektedir!)

Rasûl Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in Getirdiği Şeyleri İnkâr Edenin ve Kendisine Hücçet İkâme Olunan Kişinin Hükümü

Şeyh (Muhammed bin Abdilvehhâb) Rahimehullâh ve ondan önce de Şeyh'ul İslâm (İbnu Teymiyye) Rahimehullâh'ın daha önce ölüp gitmiş olan insanlar hakkında söylediği gibi, kezâ daha önce zikri geçen bu meşhûrların davetçisinin zikrettiği gibi, şimdi kendi hâline bak ve i'tikâd ettiğin şeyler hakkında tefekkür et! Şüphesiz bundan kurtulursan, büyük bir şeyden kurtulmuş olursun, aksi takdirde ise şaşılacak bir şey yoktur. Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh!

Meselemizin delillerinden birisi de, Şeyh (Muhammed bin Abdilvehhâb) Rahimehullâhu Teâlâ'nın İsa bin Kasım ve Ahmed bin Suveylim'in; Şeyh'ul İslâm Takiyyuddîn'in Allâh Ruhunu Arındırsın: "Kendisine hücçet ikâme olduğu hâlde Rasûl'ün getirdiğini inkâr eden kimse kâfirdir" sözünü, Şeyh'e sordukları zaman Şeyh Rahimehullâh'ın, İsa bin Kasım ve Ahmed bin Suveylim isimli iki kardeşe yazdığı cevaptır:

"Selâmun aleykum ve rahmetullâhi ve berekatuhu, bundan sonra:

Zikretmiş olduğunuz Şeyh'in (İbnu Teymiyye'nin): "Şunu, şunu inkâr edenler (hücçet ikâme edilmişse kâfirdir)..." vb. sözlerindedir. Sizler: "Bu tağutlara ve tâbilerine hücçet ikâme edilmiş midir edilmemiş midir?" diye soruyorsunuz. Bu, en acayip durumlardan birisidir! Nasıl bunda şüpheye düşersiniz, sizlere defalarca açıkladım ki hücçetin üzerine ikâme edilmediği kimse, yeni İslâm'a girmiş ya da uzak bir bölgede yaşayan veya sarf ve atf gibi kapalı olan meselelerde (hata eden kimse)dir. Bu tür meselelerde, ta'rif edilene kadar tekfîr edilmez.

Allâhu Teâlâ'nın Kitâbı'nda açıkladığı usûluddîn meselelerinde ise Allâh'ın hücçeti Kur'ân'dır. Kime Kur'ân ulaşırsa hücçet ona ulaşmıştır. Fakat işkâlin kaynağı, sizlerin hücçetin ikâme edilmesiyle hücçetin fehm edilmesini (anlaşılmasını) birbirinden ayırt edememenizdir. Zîrâ kâfirlerin ve münâfıkların çoğunluğu, üzerlerine ikâme edilmesine rağmen Allâh'ın

hüccetini fehm edememişlerdir (anlayamamışlardır). Bu, Allâhu Teâlâ'nın şu buyruğunda olduğu gibidir:

“Sen onların çoğunu dinler ve akıl erdirirler mi sanırsın? Onlar ancak hayvanlar gibidir; hatta onlar yolca daha da sapıktırlar.”
(Furkan 25/44)

Hüccetin ikâmesi ve ulaşması başka bir şey, fehm edilmesi (anlaşılması) ise başka bir şeydir.”⁸

Şeyh Rahimehullâh'ın sözlerini düşün. Allâh'tan seni doğru bir anlayış ile rızıklandırmasını ve taassuptan korumasını diliyoruz. Şeyh Rahimehullâh'ın: “Kur'ân'ın ulaştığı herkese hüccet ikâme olmuştur, bunu fehm etmese (anlamasa) bile!” sözlerini ve onun bunu (fehm etmese bile Kur'ân'ın ulaştığı herkese hüccet ikâme olmasını) hataya düşenlerin hataya düşme sebebi kılmasını ve ta'rifi (hakkı bildirmeyi) hâfi meselelerde (gerekli) kılmasını düşün!

Nakilde bulunduğumuz kişi ise ta'rifi dînin asıllarında (tekfirden önce gerekli) kılmıştır. Hâlbuki Kur'ân ve Rasûl'den sonra ta'rif var mıdır? Sonra da diyor ki: “Bu i'tikâdımızdır, hem bizim hem şeyhlerimizin!”

Doğruluktan sonra sapmaktan Allâh'a sığınınız! Hâlbuki bu mesele, Şeyh Muhammed Rahimehullâh'ın eserlerinde bir hayli çoktur. Çünkü onun zamanındaki müşriklerin âlimleri de (bilhâssa) muayyen tekfir hakkında çekişip durdular. İşte bu; (Mufid'ul Mustefid kitabında yaptığı) “Amr bin Abese Radiyallâhu Anh Hadîsi”nin şerhi ki başından sonuna kadar hepsi muayyen tekfir hakkındadır. Öyle ki (Şeyh Muhammed Rahimehullâh) Şeyh'ul İslâm İbnu Teymiyye Rahimehullâh'dan bu konu hakkında şunları nakletmiştir:

“Her kim Alî Radiyallâhu Anh'a du'â (ibâdet) ederse kâfirdir. Her kim de

---

⁸ Ed-Durar'us Seniyye, 10/93-94.

bunu yapanı tekfîr etmezse o da küfre düşmüştür.”⁹

Ve kendisinin dayanmış olduğu şer’î deliller üzerinde de iyice düşün ki onlar üzerinde değil bir mü’min, sadece insâflı bir akıl sahibi dahi iyice düşünse bu meselenin üzerinde ittifâk edilmiş bir konu olduğunu anlar. Öyle ki bu, i’tikâdında bozukluk olan bir kimse dışında kimseye müşkil gelmez.¹⁰

Şeyh Süleyman bin Abdillâh Rahimehullâhu Teâlâ Tevhîd’in Şerhi’nde¹¹ çeşitli yerlerde tevhîd kelimesini söyleyen, namaz kılan ve zekât veren fakat

---

⁹ Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb Rahimehullâh “Müfid’ul Mustefid” adlı eserinde bu sözü bu şekilde zikretmektedir. Sözün aslı ise İbnu Teymiyye Rahimehullâh’ın es-Sarim’ul Meslul adlı eserinde şu şekildedir:

“Kim (sahâbeye) sövmesine bir de, Alî Radiyallâhu Anh’ın ilah olduğu yahut o peygamberdi de Cebraîl Aleyhi Selam risâleti kime vereceğinde yanıldı, sapıklığını eklerse işte bunun küfründe hiç şüphe yoktur. Dahası böylesi birinin tekfîr edilmesinde duraksayanın küfründe de şüphe yoktur.” (es-Sarim’ul-Meslul, 518-519)

Görüldüğü üzere Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb Rahimehullâh bu kavilde geçen Alî Radiyallâhu Anh’ı ilah edinenlerle alâkalı ifadeyi aynı manaya gelen “Alî Radiyallâhu Anh’a ibâdet ederse...” şeklinde nakletmiştir.

¹⁰ Şeyh İshâk Rahimehullâh’ın sözlerinden açıkça anlaşılacağı üzere, şirk koşanın tekfîrinden önce ta’rif ve hücçet ikâmesi gerekmediği yani başka bir tabirle şirk husûsunda cehâletin ma’zeret olmadığı konusu, âlimler nezdinde ittifâk edilmiş yani icmâ ile sabit olan bir meseledir.

Günümüzde bazı ilim talebesi hatta âlim olduğu iddia edilen kimselerin ileri sürdüğü gibi bu dînin aslında cehâletin özür olup olmadığı konusu âlimler arasında ihtilâflı bir konu değildir! Bu husûsta ihtilâf eden kişi bilakis tekfîr edilir. Şeyh İshâk Rahimehullâh bundan dolayı: “Her kim Alî Radiyallâhu Anh’a du’â (ibâdet) ederse kâfirdir. Her kim de bunu yapanı tekfîr etmezse küfre düşmüştür.” kavline atf yapmıştır.

¹¹ Bundan kasıd Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb’ın eseri, “Kitâb’ut Tevhîd” ve torunu Şeyh Süleyman bin Abdillâh Rahimehullâhu Teâlâ’nın bu esere yazdığı “Teysir’ul Azîz’il Hamid” isimli şerhtir.

sâlihlerle du'â etmek, onlardan yardım dilemek ve onlar adına kurban kesmek gibi söz ve fiilleri ile buna muhâlefet edenlerin, hem tevhîd kelimesini söyleyip hem de ona muhâlefet etme bakımından Yahûdî ve Hristiyanlara benzediğini belirtir.

Buna binâen müşriklere (tekfirden önce) ta'rif edilmesi gerektiğini söyleyenlerin, Yahûdî ve Hristiyanlara da ta'rif edilmesi gerektiğini söylemesi ve ta'rif etmeden önce onları tekfir etmemesi gerekir. Bu, ibret nazarıyla bakıldığında gâyet açık bir konudur.

Şeyh Abdillatîf bin Abdîrrahmân Rahimehullâh'ın Bu Mesele Hakkındaki Risâlesi

Şeyh Abdillatîf bin Abdîrrahmân Rahimehullâhu Teâlâ'nın sözlerine gelince, onun bu mesele hakkında gerçekten çok sözü vardır. Biz Şeyh Rahimehullâh'ın sözlerinden ancak birazını zikredeceğiz. Çünkü mesele, üzerinde ittîfâk edilmiş bir meseledir, makam ise ihtisâr (özet) makamıdır. Şeyh'in sözlerinden şüphelere karşı sana tenbihte bulunacak olanları zikrederim ki zikrettiğimiz kimse Kevvaz Kubbesi'ne ibâdet edenler ve Şeyh'in bu kimselerin tekfirinde tevakkuf etmesinden yola çıkarak istidlâlde bulunmuştur.

İlk olarak cevâbın seyrini ve hangi amaçla söylendiğini zikrederim. Şöyle ki; Şeyh Muhammed Rahimehullâh ve Şeyh'ten bu kıssayı nakledenler bunu Şeyh'le alâkâlı hasımlarının onun hakkında ileri sürdükleri "Müslümanları tekfir ettiği" iddiasına karşı bir ma'zeret (savunma) olarak zikrederler. Yoksa bu sözün kendisi bir iddiadır, hüccet olmaya elverişli birşey değildir. Bilakis Kur'ân'dan ve Sünnet'ten bir delîle ve bir şahide ihtiyaç duyar.

Allâh kimin basiretini açar da taassuptan korunursa ve o kimse itina gösteren birisi olursa Şeyh'in bu meseleyi (sadra) şifâ olacak şekilde açıklamış olduğunu ve muayyen şahsın tekfir edileceği husûsunu bütün eserlerinde kesin olarak belirtmiş olduğunu, bu husûstaki herhangi birşey hakkında tevakkuf etmediğini de görür. Şimdi atıfta bulunduğumuz cevâbın seyrine dönelim:

Şeyh Abdillatîf bin Abdirrahmân Rahimehullâh, Irakî'nin "Haremeyn'i ve onun ehlini tekfîr ettiniz" sözlerine karşılık olarak onun sözlerini zikredip cevap vermiş ve ardından şöyle demiştir:

"Irakî dedi ki: "Şurası bilinmektedir ki bu konularda görüş beyan eden Müslümanları -hatalı dahi olsalar- tekfîr etmenin men edilmesi şer'îatin en büyük hedeflerinden birisidir. Zîrâ o içtihâd edip de isâbet ederse iki ecir alırken hata ettiği takdirde bir ecir alır."¹²

Irakî'nin sözü burada sona erdi.

Buna şöyle cevap verilir: Bu söz Irakî'nin açıkladığımız türden tahriflerindedir. Burada iki tane tahrif vardır:

Birincisi: Irakî (İbnu Teymiyye Rahimehullâh'ın bu sözleri sarfetme sebebi olan) soruyu ve bunun konusunun; Ehli Sünnet ve'l Cema'at ile Haricîler ve Rafizîler arasında çekişme ve ihtilâf olan meselelerdeki tekfîr hakkında oluşunu gizledi. Nitekim Haricîler ve Rafizîler, Müslümanları ve Ehli Sünnet'i, kendi ortaya attıkları, esâs edindikleri, uydurdıkları ve kabûlendikleri şeylere muhâlefet etmelerinden dolayı tekfîr ettiler.

Irakî burayı kendisine "Kabir ehline du'â etmek, onlardan istemek ve onlardan istiğâsede bulunmak bu bâbtan değildir. Müslümanlar bu mesele hakkında ihtilâf etmemişlerdir, bilakis Şeyh'ul İslâm İbnu Teymiyye Rahimehullâh'ın naklettiği ve tekfîrinde ihtilâf olmayan meselelerden saydığı gibi, bu amellerin tekfîr edilen şirk olduğunda icmâ edilmiştir" denilmesinden korktuğu için gizlemiştir.

Şeyh Rahimehullâh'ın buradaki sözünün, onun küfür olduğunda icmâ edildiğini kesin olarak belirttiği amellere hamledilmesi doğru olmaz. Şâyet Irakî'nin bu sözleri buna hamletmesi doğru olsaydı Şeyh Rahimehullâh'ın sözleri birbirine uyumsuz hâle gelirdi. Muhakkak Allâhu Teâlâ Şeyh'i bu iftiralardan uzak tutmuş ve korumuştur. Şeyh Rahimehullâh'ın kelâmı

---

¹² İbnu Teymiyye'ye ait olan bu sözler; Mecmû'ul Fetâvâ cilt 35 sayfa 103'te geçmektedir.

birbirine uyumludur ve bazısı bazısına şahitlik eder. Sen bunu anladığın zaman, Irakî'nin Şeyh Rahimehullâh'ın bazı sözlerini gizleyip hazf etmesi suretiyle yapmış olduğu tahrifatı ve sözün aslını hazf etmenin, sözü kast ettiği mananın dışına çıkartacağını da anlamış olursun.

İkinci Tahrif: Şeyh Rahimehullâh demiştir ki: “Müslümanları tekfir etmenin aslı...” Şeyh Rahimehullâh'ın (bu açık) ibâreleri kabre ibâdet edenleri Müslümanlar olarak isimlendirilmekten çıkartmaktadır. Nitekim onun bu kimseleri Müslümanların arasına dâhil etmediğine hükmettiği buna benzer sözlerini nakledeceğiz. Şimdi Şeyh Rahimehullâh, Müslümanlardan bazı furû meşelelerde hata edenlerden bahsetti ve ardından şöyle dedi: “Her kim bir beşerin ilah olduğuna inanır veya bir ölüye du'â eder, ondan yardım, rızık ve hidâyet ister, ona tevekkül eder ve ona secde ederse tevbe etmesi istenir tövbe ederse eder aksi hâlde boynu vurulur.”

(İbnu Teymiyye'den) alıntı burada sona erdi.

İşte böylece Irakî'nin istidlâli bâtil olmuş ve temelinden yıkılmıştır. Nasıl olur da Müslümanları tekfir etmekten alıkoymayı, sâihlere du'â eden, Allâh ile birlikte onlara istiğâsede bulunan, Allâh'tan başkasının hakkı olmayan ibâdetleri onlara yönelten kimselere tatbik eder? Bu Kitâb ve Sünnet'in nassıyla ve ümmetin âlimlerinin icmâsı ile bâtildir. Irakî'nin cehâletinin ilginç bir yönü de, o hasmına hüccet olarak bizzât iddiayı sunuyor. İddia ise delil olmaz. Irakî'nin kabre ibâdet edenlerin İslâmını iddia etmesi, onların İslâmlarına dâir kesin bir delile ihtiyaç duymaktadır. Onların İslâmları sabit olduğu takdirde tekfir edilmeleri men edilir. “Teferruat ise müşkil değildir.”¹³

Ma'lûmdur ki her kim Haricîler ve Rafizîler gibi hevasıyla Müslümanları tekfir eder veya ister usûldeki isterse furûdaki ictihâdî meselelerde hata edeni tekfir ederse o ve onun benzerleri bid'atçıdır, sapıktır ve hidâyet imâmları ile dînin şeyhlerinin üzerinde olduğu şeye muhâlifdir.

---

¹³ “والتَّفْرِيعُ أَيْسَرُ مُشْكِلًا” “Teferruat ise müşkil değildir.” ifadesi, İbnu Mâlik'in nahivle alâkalı meşhûr “Elfiye”sinin 62. beytidir. Bu ifadeden maksat ise: İşin aslı belli olduktan sonra, aslı bilen hükmü diğer meselelere kolayca tatbik edilebileceğidir. Allâhu â'lem.

Meselâ Şeyh'ul İslâm Muhammed bin Abdilvehhâb kimseyi bu ve buna benzer meselelerde tekfîr etmez, Şeyh ancak Azîz olan Kitâb'ın ve onun getirdiği sahîh olan Sünnet'in tekfirini açıkladığı ve ümmetin tekfiri hakkında icmâ ettiği kimseyi tekfîr eder. Tıpkı dîni değiştiren; peygamberlere, meleklerle ve sâlihlerle ibâdet eden ve onlara du'â eden câhiliyye toplumunun yaptıklarını yapan kimse gibi ki Allâh onları tekfîr etmiştir, onların kanlarını, mallarını ve soylarını Allâh'ın dışında; bir peygambere, bir veliye veya bir puta ibâdet etmelerinden dolayı mübâh kılmıştır. Azîz olan Kitâb'ın ve kusursuz Sünnet'in delâlet ettiği gibi bu kimselerin küfürde bir farkları yoktur. Bunun açıklaması sana mufassal olarak yapılacaktır. Bunların bazısı daha önce de geçmişti.

(Abdillatif bin Abdirrahmân) dedi ki: “Bu câhillerin benzerleri hakkında soruldu. (O da dedi ki): “Her kime hüccet ikâme olduysa ve hücceti öğrenmeye elverişliyse kabirlere ibâdet etmesiyle kâfir olur.” (Ve yine Şeyh Rahimehullâh dedi ki:) “Yere çakılıp kalana ve hevasına tâbi olana gelince, onun hâli ne olur bilmem!” Onun sözleri yeterince geçmiştir.

Bununla beraber İbn'ul Kayyim Rahimehullâh sahibini kâfir yapan meselelerde, şeyhlerini (üstad ve hocalarını) taklit edenlerin, hakkı ve onun bilgisini talep etmeye imkân bulup bunu öğrenmeye de elverişli oldukları hâlde yüz çevirir ve dönüp bakmazlarsa kâfir olacaklarını kesin olarak beyân etmiştir. Her kim Rasûller'in getirdiğini öğrenmeye imkân bulamaz ve öğrenmek için elverişli olmazsa, bu kişi de onun nezdinde Rasûller'den hiç birisinin daveti ulaşmamış olan fetret ehli mesabesindedir ki bu her iki tâ'ifenin de İslâm'ına hükmedilmez hatta onların bir kısmını tekfîr etmeyenler nezdinde bile onlar Müslüman isminin içine girmezler. Onun bu husûstaki sözleri sana arzedilecektir.

Şirke gelince, bu vasıf onlar için uygundur ve şirk ismi onlara verilir. Zîrâ İslâm'ın aslı ve en büyük kâ'idesi olan “La ilahe İllallâh” şehâdeti bozulduktan sonra İslâm'dan artık geriye ne kalabilir ki? İslâm'ın ve onun isminin, fakihlerin “Mürtedin Hükümü” bâbında zikrettikleri bazı şeylerle beraber devam etmesi sâlihlerle ibâdet ve onlara du'â etmekle beraber devam etmesinden daha aşikârdır.

Lâkin Irakî bu amellerin “ibâdet ve du’â” olarak isimlendirilmesinden kaçıyor! Bu amellerin “tevellül ve nidâ” olduğunu iddia ediyor ve bunları müstehap görüyor. “Heyhât, peşindeki İlah olduğu hâlde kaçış nereye?”¹⁴

Kervanla ateş arasında Allâh’ın, önünden de arkasından da bâtil yaşanamayacak olan, Hakîm ve Hamîd olan Allâh’ın katından indirilmiş Yüce Kitâbı’nda bahşetmiş olduğu âyetler, kulu ve Rasûlü olan Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem’in getirdiği hikmet, hidâyet ve Allâh’ın kendisine indirdiği sınırların açıklaması vardır. Allâh Subhanehu ve Teâlâ daima bu dîn için kendisi vasıtasıyla kullarına hüccetin kâim olacağı bir filiz yetiştirecektir öyle ki onlar O’nun Kitâbı’nda ve dîninde ilhâda, eğriliğe dalıp onu olması gerekenden başka yerlere çekenlere karşı dînini ve şerf’atini açıklamak için cihad edeceklerdir ilâ âhir...”¹⁵

Şeyh Rahimehullâh’ın “Kabirlere du’â etmek, onlardan istemek ve onlardan istiğâsede bulunmak bu bâbtan değildir. Müslümanlar bu mesele hakkında ihtilâf etmediler, bilakis bu amellerin tekfir edilen şirk türünden olduğunda icmâ edilmiştir. Nitekim bizzât Şeyh’ul İslâm İbnu Teymiyye Rahimehullâh bunu nakletmiş ve bu konuyu tekfirinde ihtilâf olmayan meselelerden addetmiştir. Şu hâlde Şeyh’in sözlerinin (bu amellere) hamledilmesi, o bu amellerin küfür olduğunda icmâ edilen ameller olduğunu kesin olarak belirttiği hâlde doğru olmaz” sözlerini düşün!

Derim ki: Şeyh’in, Alî Radiyallâhu Anh’a du’â (ibâdet) edileceğini iddia edenlerin kâfir olduğuna dâir daha önce geçen sözü buna delâlet eder.

Sonra Şeyh Rahimehullâh dedi ki:

“İkinci Tahrif: Şeyh’in Müslümanları tekfir etmenin aslına dâir söyledikleri hakkındadır ki Şeyh’in ibâreleri zaten kabirlere ibâdet edenleri Müslüman isminden çıkarmıştır.”

---

¹⁴ Bu ifade Fil Sûresi’nde bahsedilen kıssa esnasında inşâd edilmiş bir şiirden alıntıdır.

¹⁵ Şeyh Abdullatif, Minhâc’ut Te’sîs, 96-99.

Şeyh'in birinci ve ikinci sözlerini düşün ki bu (küfür olduğu) üzerinde icmâ edilmiş bir şeydir ve kabirlere tapanlar Müslüman değillerdir, onlar İslâm ismine dâhil de olmazlar. İşte bu Şeyh'in, Şeyh'ul İslâm İbnu Teymiyye'nin sözlerinin bizzât kendisidir. Şeyh Rahimehullâh devamla şöyle demiştir. "Tövbe etmesi istenir tövbe ederse eder, aksi hâlde boynu vurularak öldürülür."

Şeyh Rahimehullâh burada, yanında bir ilim olmayan ve dîninin aslında bozukluk olan birinin zannettiği gibi: "O kimseye ta'rif edilir" demediği gibi: "Ta'rif edilinceye kadar kâfir olmaz" da demedi.

Sonra Şeyh Abdillatîf Rahimehullâh'ın, Irakî'ye reddiyesindeki sözlerini düşün! "Böylece Irakî'nin istidlâli bâtil olmuş ve temelinden yıkılmıştır. Nasıl olur da Müslümanları tekfir etmekten alıkoyan kavilleri, sâlihler du'â eden, Allâh ile birlikte onlara istiğâsede bulunan kimselere tatbik eder? Bu, Kitâb ve Sünnet'in nassıyla, ümmetin âlimlerinin icmâsı ile bâtildir." Şeyh Rahimehullâh ardından şöyle demektedir:

"Şeyh Muhammed bin Abdilvehhâb ancak Kitâb'ın ve Sahîh Sünnet'in tekfîrini açıkladığı ve ümmetin tekfiri hakkında icmâ ettiği kimseyi tekfir eder. Tıpkı dînini değiştiren, meleklerle, peygamberlere ve sâlihler ibâdet eden ve onlara du'â eden câhiliyye toplumunun yaptıklarını yapan kimse gibi ki Allâh onları tekfir etmiştir. Onların kanlarını, mallarını ve soylarını Allâh'ın dışında bir nebîye, bir veliye veya bir puta ibâdet etmelerinden dolayı mübâh kılmıştır. Bu kimselerin Azîz olan Kitâb'ın delâlet ettiği gibi küfürde bir farkları yoktur."

(Şeyh Abdillatîf'in) sözü burada sona erdi.

Derim ki: İşte bu, onun Kevvaz Kubbesi'ne ibâdet eden câhil hakkındaki sözü için verilecek cevap olarak açıkladıklarının en büyüklerindedir. Zîrâ o, bu husûsta câhili ve diğerlerini istisnâ etmemektedir. Bu, yani şirk koşanı mutlak olarak tekfir etmek, Kur'ân'ın yoludur. Şeyh Rahimehullâh'ın bazı cevaplarında (tekfir husûsunda) tevakkuf etmesi başka herhangi bir sebebe hamlolunur. Yine gördüğün gibi o: "Yere çakılıp kalana gelince, onun hâli ne olur bilmem" sözünde olduğu gibi bir sefer daha tevakkuf etmiştir.

Allâh için, ne acayib bir iştir! Şeyh'in, Kur'ân ve Sünnet'ten delilleriyle birlikte her yerde geçen sözü; keza Şeyh'ül İslâm'ın ve İbn'ül Kayyim'in: "Her kime Kur'ân ulaştıysa ona hüccet ikâme olmuştur" sözleri nasıl terk edilir de icmâlî olmasına rağmen tek bir yerdeki sözü kabul edilir?

Şeyh Abdillatîf'in, İbn'ül Kayyim'den naklettiği sözlerini de anla! "Bu kimselerin hâlleri en iyi ihtimalle bi'setten (risâlet ulaşmasından) önce ölen fetret ehli gibi veyâhut da kendisine peygamberlerden herhangi birisinin daveti ulaşmayan kimse gibidir."

Şeyh Rahimehullâh devamla şöyle dedi:

"Bu her iki tâ'ifenin de İslâm'ına hükmedilmez ve hatta onların bir kısmını tekfîr etmeyenler nezdinde bile onlar Müslüman isminin içine girmezler. Şirke gelince, bu vasıf onlar için uygundur ve şirk ismi onlara verilir. Zîrâ İslâm'ın aslı ve en büyük kâ'idesi olan "La ilahe İllallâh" şehâdeti bozulduktan sonra İslâm'dan artık geriye ne kalabilir ki?"

Şimdi İbn'ül Kayyim Rahimehullâh'ın "Mükelleflerin Tabakaları"nda zikrettiklerini, sana anlattıklarımızın bir tefsiri olarak ve sende kalan şüpheyi def etmesi için zikredelim ki bunları Şeyh Abdillatîf Rahimehullâh, Irakî'ye yaptığı reddiyesinde nakletmiştir. İbn'ül Kayyim Rahimehullâhu Teâlâ "Mükelleflerin Tabakaları" kitabında¹⁶ Allâh yolundan alıkoyan ve azapları katlanmış olan kâfirlerin reislerinden bahsettiğinde şöyle demiştir:

"Onyedinci Tabaka; Kâfirlerin mukallid ve câhilleri, onlara tâbi olanlar ve onlarla birlikte olup onlara tâbi olan eşeklerin tabakası. Derler ki: "Babalarımızı bir ümmet (dîn) üzere bulduk ve bizler de onların örneğine uyanlarız." Bunun yanında onlar, ehli İslâm'a karşı barışçıl davranan ve savaş açmayanlardır. Onlar diğerleri (liderleri) kendilerini Allâhu Teâlâ'nın nurunu söndürmeye, dînini yıkmaya ve kelimesini söküp atmaya adanmış halde (İslâmı) savaşımların kadınları, hizmetçileri ve tâbileri gibi kendilerini bu işe adamamış olan kimselerdir. Bilakis bunlar hayvanlar konumundadır.

---

¹⁶ Aslında bu, müstakil bir kitap değildir. İbnu Kayyim'a ait olan, "Tarîk'ül Hicreteyn ve Bâb'us Sa'âdeteyn" adlı eserin bir bölümüdür.

Bu tabakadan olanların, yönetici ve liderlerini taklit eden câhiller olsa da kâfir olduklarında ittîfâk edilmiştir. Ancak bid'at ehlinde birinden, bu tabakadan olanların ateşe (cehenneme) gireceklerine hükmetmediği ve onları kendilerine davet ulaşmayanlar konumuna koyduğu hikâye edilmiştir. Bu görüş Müslümanların imâmlarından; ne sahâbeden, ne tâbiînden ne de sonrakilerden, hiçbirinin söylemediği bir görüştür. Bu görüşün sadece, İslâm'da (sonradan) ihdâs edilmiş olan bazı kelâm ehline ait olduğu bilinmektedir.

Nebî Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'den sahîh olarak şöyle dediği nakledilmiştir:

*“Muhakkak ki her doğan çocuk, fitrat (dîni olan İslâm) üzere doğar. Daha sonra anne babası onu Yahûdî, Hristiyan ve Mecusi yapar.”*¹⁷

Böylece hadîs, kişinin ebeveyninin onu fitrattan (İslâm'dan) Yahûdiliğe, Hristiyanlığa ve Mecusiliğe ilettiğini bildirir ve bunda ebeveyninin üzerinde olduğu, eğitim ve menşesinden başkasına itibâr edilmemiştir.

Nebî Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'den sahîh olarak şöyle buyurduğu nakledildi:

*“Muhakkak ki cennete, Müslüman olan nefisden başkası girmeyecektir.”*¹⁸

Bu mukallid Müslüman değildir, akıl sahibi bir mükelleftir. Akıl sahipleri, İslâm ya da küfürden hariç değildir (ya Müslümandır ya da kâfirdir). Kendisine davet ulaşmayana gelince; bu hâliyle mükellef değildir, çocuklar ve delîllerle aynı konumdadır. Onlarla alâkalı sözler daha önce geçmişti.”

Derim ki: Bu sınıf yani kendisine davet ulaşmayanlar Irakî'nin naklettiği ibârede Şeyh'ul İslâm İbnu Teymiyye Rahimehullâhu Teâlâ'nın kendilerini

---

¹⁷ Yakın lafızlarla (Buhârî, Hadîs no: 1385).

¹⁸ Yakın lafızlarla (Buhârî, Hadîs no: 6528; Müslim, Hadîs no: 221).

istisnâ ettiği ve Şeyhimiz Muhammed bin Abdilvehhâb Rahimehullâhu Teâlâ'nın da istisnâ ettiği sınıftır.

(İbn'ul Kayyim Rahimehullâh devamla diyor ki:)

“İslâm; Allâh'ı birlemek, bir olan ve ortağı bulunmayan Allâh'a ibâdet etmek, Rasûlü'ne imân etmek, Rasûl'ün getirdiklerinde ona tâbi olmaktır. Kul bunu sağlamadıkça Müslüman değildir. Eğer bir mu'annid (inatçı, bilerek inkâr eden) bir kâfir değilse câhil bir kâfirdir. Bu tabakadakiler, en iyi ihtimalle inatçı olmayan câhil kâfirlerdir. Şüphesiz ki bunların mu'annid olmamaları, onları kâfir olmaktan kurtarmaz. Zîrâ kâfir ya inatçılığından ya da cehâletinden ve inad ehlini taklit etmesi sebebiyle Allâhu Teâlâ'nın tevhîdini (birliğini) inkâr eden ve Rasûlü'nü yalanlayandır. İşte bunlar, en iyi ihtimalle kendileri inatçı olmasalar da inad ehline tâbi olanlardır.

Allâhu Teâlâ, Kur'ân'ın başka bir yerinde kâfir olan seleflerini taklit edenlerin azâbından, tâbi olanların tâbi olduklarıyla birlikte cehennemde kendi aralarında tartışacaklarını haber vermektedir.”

Sonra bu konudaki âyetleri ve hadîsleri zikredip ardından şöyle devam eder:

“İşte bu, tâbi olanların küfrünün mücerret olarak onlara tâbi olmaları ve onları taklit etmeleri olduğuna delâlet etmektedir. Evet, elbette ki burada kendisiyle işkâlin ortadan kalktığı bir tafsilata gitmek kaçınılmazdır. Bu da; hakkın ilmi ve ma'rifetine ulaşma imkânı bulmasına karşın bundan yüz çeviren mukallid ile bunlara hiçbir şekilde ulaşma imkânı olmayan mukallid arasındaki farktır ve her iki kısım da mevcuttur. İmkânı olmasına karşın yüzçeviren mukallid tefrit ehlidir (gevşeklik göstermiştir) üzerine vâcib olanı terk etmiştir ve Allâhu Teâlâ indinde onun için ma'zeret yoktur. Sorup öğrenmekten âciz olan mukallide gelince; o, hiçbir şekilde öğrenme imkânı olmayandır. İşte bunlar da iki kısımdır:

Birincisi: Hidâyeti irâde eden, onu tercih eden ve onu seven, ona (ulaşmaya) güç yetiremediği gibi (hidâyete irşâd edecek) bir mürşidin yokluğu sebebiyle araştırmaya da güç yetiremeyen... İşte bunun hükmü, fetret erbâbının ve kendisine davet ulaşmamış kimsenin hükmü gibidir.

İkincisi: Hidâyetten yüzçeviren ve onu irâde etmediği gibi, üzerinde bulunduğu dînden başkasını da kendi nefesine telkîn etmeyendir.

Birincisi der ki: “Ya Rabbi! Eğer Sen’in, benim üzerimde bulunduğum dînden hayırlı bir dîninin olduğunu bilseydim onu dîn ediniz ve benim üzerinde bulunduğum dîni terk ederdim. Lâkin benim üzerinde bulunduğum dînden başkasını bilmediğim gibi bundan başkasına da güç yetiremiyorum. İşte bu, mücâdelemin en üst noktası ve ma’rifetimin nihâyetidir.

İkincisi, üzerinde bulunduğu dînden razı olandır. O üzerinde bulunduğu dînden başka bir dîni ona tercih etmediği gibi kendisi için de başka bir dîni talep etmez. Onun âcizlik hâli ile güç yetirme hâli arasında bir fark yoktur.

Birincisi, fetret döneminde dîni talep eden ancak gücünü tükettikten sonra peşini bırakıp âcizliği ve cehâletinden dolayı bunu elde edemeyen gibidir.

İkincisi, bunu talep etmeyen aksine sahip olduğu şirki üzere ölen, talep etse dahi bunu elde etmekten âciz kalan kimse gibidir. Talep edenin âczi ile yüz çevirenin âczi arasında fark vardır.

Allâhu Teâlâ, Kıyâmet Günü’nde adâleti ve hikmetiyle kulları arasında hükmedecektir. Rasûller vasıtasıyla kendisine hüccet ikâme edilen hariç kimseye azap etmeyecektir. İşte bu, bütün mahlûkat hakkında kesinleşmiştir ancak Zeyd’in ve Amr’ın aleyhine bizzât hüccet kâ’im olmuş mu, yoksa olmamış mı?¹⁹ İşte bu, Allâhu Teâlâ ile kulları arasına girmenin mümkün olmadığı bir konudur.

Bilakis kulun üzerine vâcib olan; İslâm dîni dışındaki dînlerden birini dîn edinenlerin tümünün kâfir olduğuna ve Allâhu Teâlâ’nın bir kimseye, kendisine Rasûl ile hüccet ikâme edilmiş olması dışında azap etmeyeceğine i’tikâd etmesidir. Bu geneldir ve ta’yîn, Allâh’ın ilmüne ve hükmüne havâle

---

¹⁹ Arapça’da, bilinmeyen şahıslar hakkında ve/veya birileri örnek verildiğinde kullanılan kalıp ifade, özellikle şu üç ismi kapsar: Bekr, Zeyd ve Amr. Bu Türkçe’deki; Alî-Veli, Ahmet-Mehmet, Hasan-Hüseyin kalıpları gibidir. Müellif Rahimehullâh, örnek verdiğinde bu sebepten ötürü Zeyd ve Amr isimlerini kullanmıştır.

edilmelidir. Bu, mükâfat ve ceza ahkâmı hakkındadır. Dünyevî ahkâm ise, zahîre göre cereyân eder. Dolayısıyla kâfirlerin çocukları ve delîleri, dünyevî ahkâma göre kâfirdir, onlara velilerinin hükmü uygulanır. Bu kıstas ile işkâl kalkar.

Bu mesele dört asıl üzerine mebnîdir:

Birinci Asıl: Allâh Subhanehu, aleyhine hüccet kâim olmadan hiç kimseye azap etmeyecektir. Allâhu Teâlâ'nın buyurduğu üzere:

“Biz, bir Rasûl göndermedikçe hiçbir kavme azap edici değiliz.”
(el-İsrâ 17/15);

“Rasûlleri, (rahmetle) müjdeleyici ve (azaba karşı) uyarıcı olarak gönderdik ki, Rasûllerden sonra insanların Allâh'a karşı hiçbir hüccet (delîl ve bahane)leri olmasın.” (en-Nisâ 4/165)”

Bu husûstaki âyetleri zikrettikten sonra İbn'ul Kayyim Rahimehullâh şöyle demiştir:

“Allâhu Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Biz onlara zulmetmedik fakat onlar kendileri (küfre sapmakla) zâlim oldular.” (ez-Zuhruf 43/76)

Zâlim, Rasûl Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in getirdiklerini bilen veya bilme imkânı olan sonra ona muhâlefet edip ondan yüz çevirendir. Rasûl'den gelen ilme hiç ulaşmayana, hiçbir şekilde onu bilme imkânı olmayana ve bunda âciz kalana gelince, böyle bir kimsenin “zâlim” olduğu nasıl söylenebilir?

İkinci Asıl: İki sebeple azâba müstahak olunur:

Birincisi; hüccetten yüz çevirmek ve onu ve de gerektirdiği şeyleri talep etmemek.

İkincisi; hüccet kâim olduktan sonra (ona karşı çıkıp) inad etmek ve gerektirdiği şeyleri talep etmeyi terk etmek.

Birincisi; Küfr'ül İ'râd (yüz çevirme küfrüdür),

İkincisi: Küfr'ül İnâd'dır (inad küfrüdür).

Hüccetin kâim olmaması ve onu bilme imkânının olmamasıyla beraber (sözkonusu olan) Küfr'ül Cehl'e (cehâlet küfrüne) gelince, işte bu, Rasûller vasıtasıyla hüccet kâim olana kadar Allâh'ın azâbı kendilerinden nefyettiği kimsedir.

Üçüncü Asıl: Şüphesiz ki zaman, mekân ve şahısların farklılaşmasıyla hüccetin kâim olup olmaması da farklılaşır. Allâhu Teâlâ'nın hücceti kâfirlerin aleyhine, bir zamanda kâim olurken, başka bir zamanda kâim olmaz. Bir mekân ve nâhiyede kâim olurken, bir başkasında olmaz. Yine bunun gibi, bazı şahıslara kâim olurken bir diğerine kâim olmaz.

Bu, ya çocuk ve delide olduğu gibi akıl ve temyiz (ayırd etme) gücü olmamasından veyâhut da fehminin olmamasından (hitâbı) anlamaz ve onu tercüme edecek bir mütercim bulamaz ki bu da Esved Radiyallâhu Anh, Ebu Hureyre Radiyallâhu Anh ve diğerlerinin hadîslerinde geçtiği üzere, hiçbir şey işitmeyen, anlama imkânı olmayan ve Kıyâmet Günü'nde Allâh'a karşı hüccet getiren dört kişiden biri olan sağır konumundadır ilâ âhir..."²⁰

Sonra Şeyh Abdillatif bin Abdirrahmân Rahimehullâh der ki: "İşte bu noktada dur ve bu güzel ayrıntı üzerinde düşün!"

İbn'ul Kayyim Rahimehullâh (azaptan) ancak hakkı şiddetle talep ettiği ve istediği hâlde ona ulaşmaktan âciz olan kimseyi istisnâ etmiştir. İşte bu sınıf; Şeyh'ul İslâm İbnu Teymiyye Rahimehullâh, İbn'ul Kayyim Rahimehullâh ve benzeri muhakkiklerin (hüccet ulaşmamış vb. sözleriyle) kasedtikleri kimselerdir.

Irakî ve bâtil ehli kardeşleri ise Şeyh Rahimehullâh'ın câhili tekfir etmediği ve onların ma'zeretli olduğunu söylediği şüphesine kapılmışlardır. Bunu yaparken de mücmel (kapalı) sözleri esâs almış, işin tafsilatına girmemişlerdir. Bu şüpheli de kendisi vasıtasıyla Kur'ân âyetleri ve nebevî

²⁰ İbn'ul Kayyim, Tarîk'ul Hicretayn, 17. Tabaka, 411-414.

hadîsleri reddettikleri bir kalkan edinmişlerdir. Müşrik ve kabirperestlerden olan atalarının yaptığı gibi Allâh'ın muvahhid kullarına engel olmaya çalışmıştır. Dönüş Allâh'adır. O, ilmi ve adâletiyle kulları arasında ihtilâf ettikleri husûslarda hükmedecektir ilâ âhir..."²¹

Hâtîme

Eğer hakkı, delili ile arayanlardansan bunları iyi düşün. Eğer bâtılda karar bulmuş ve âlimlerin mücmel (kapalı) sözlerinden buna delil getirmek isteyenlerdensen, bunda şaşılacak bir şey yoktur.

Allâh'ın salâtı Ümmi Nebî Muhammed'in, ailesinin ve bütün ashâbının üzerine olsun. (Amin!)

1312H senesi, Zu'l Hicce ayında Musannif Rahimehullâhu Teâlâ'nın el yazısından nakledildi. Allâhu Teâlâ ona, İslâm ve Müslümanlar hakkında (yaptığı sâlih amellerden dolayı) hayır ile karşılık versin.

Allâh onu, ebeveynini, şeyhlerini ve bütün Müslümanları bağışlasın, onların imâmalarını da (bağışlasın)... Onlar ki Allâh dînini onlar vasıtasıyla muhâfaza etti ve yine onlar vasıtasıyla bütün vakitlerde ve zamanlarda Zeyğ (eğrilik) Ehli'nin burunlarını sürttü. Allâh'ın salât ve selâmı seyyîd'ul murselin olan peygamberimiz Muhammed'in, âlinin ve bütün ashâbının üzerine olsun, dîn gününe kadar onların üzerine çokça selâm olsun.

---

²¹ Abdullatîf bin Abdîrrahmân, Minhâc'ut Te'sîs, 227.